

Rhif Ymchwil Gymdeithasol: 28/2021

Dyddiad cyhoeddi 24/03/2021

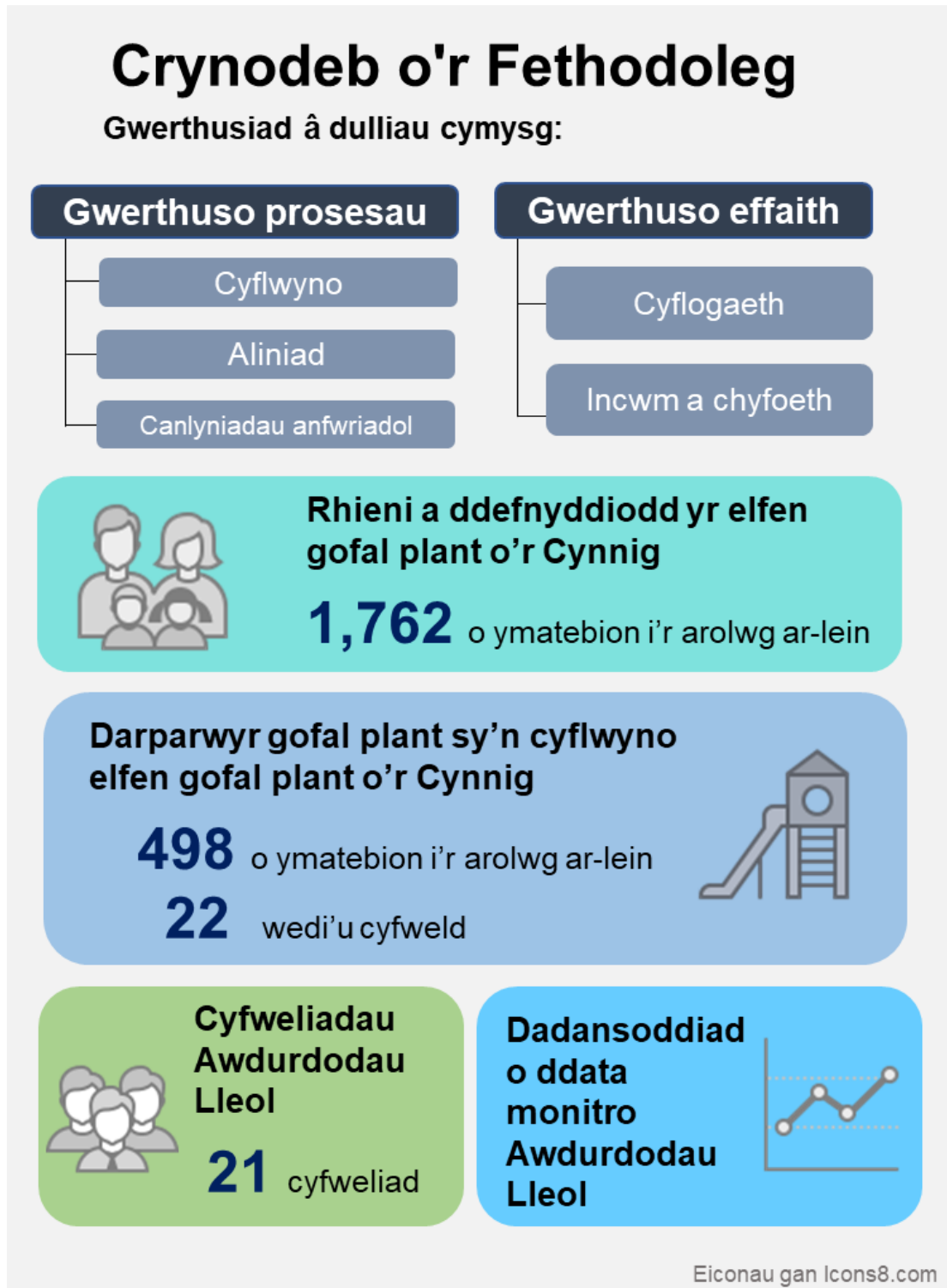
Gwerthusiad o'r Cynnig Gofal Plant: Blwyddyn 3

Crynodeb gweithredol

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru yn darparu 30 awr o ofal plant ac addysg gynnar i blant tair a phedair oed rhieni cymwys sy'n gweithio am 48 wythnos y flwyddyn. Dechreuodd trydedd flwyddyn weithredu'r Cynnig Gofal Plant ('y Cynnig') ym mis Medi 2019.
- 1.2 Dechreuodd Llywodraeth Cymru weithredu'r Cynnig ym mis Medi 2017, ac erbyn mis Ebrill 2019, roedd yn cael ei ddarparu ym mhob awdurdod lleol ledled Cymru, gydag awdurdodau lleol yn gweithio gyda'i gilydd mewn partneriaeth i ddarparu'r Cynnig yn eu hardaloedd hwy.
- 1.3 Oherwydd COVID-19, cafodd y Cynnig ei atal dros dro i newydd-ddyfodiaid ym mis Ebrill 2020 ac aildefnyddiwyd y gyllideb i dalu costau gofal plant ar gyfer plant cyn oed ysgol sy'n blant i weithwyr hanfodol a phlant agored i niwed. Felly canolbwyntiodd y gwerthusiad hwn ar y cyfnod y darparwyd y Cynnig ym Mlwyddyn 3, sef o fis Medi 2019 tan fis Mawrth 2020.

2. Methodoleg

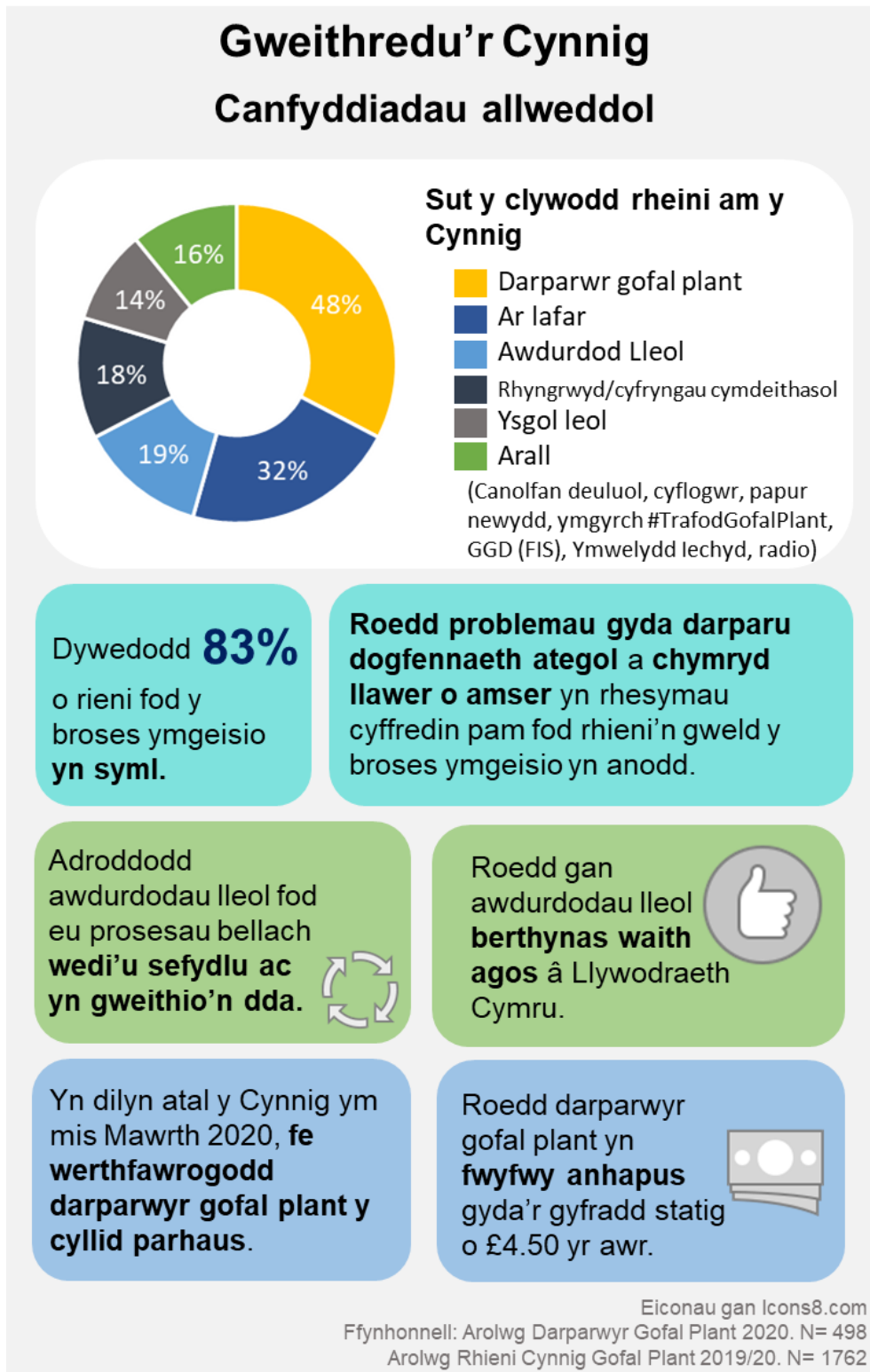
2.1 Prif nodau gwerthusiad blwyddyn 3 oedd asesu pa mor effeithiol y mae'r Cynnig yn cael ei ddarparu i blant a rhieni; nodi gwersi i lywio'r ffordd y darperir y Cynnig yn y dyfodol; ymchwilio i'r effaith y mae'r Cynnig yn ei chael ar gyflogadwyedd, llesiant ac incwm gwario rhieni ac effaith y Cynnig ar y sector gofal plant.

Mabwysiadwyd dull cymysg o gynnal y gwerthusiad, a oedd yn cynnwys sawl elfen ymchwil:

- Arolwg o ddarparwyr gofal plant: Arolwg ar-lein wedi'i gwblhau gan 498 o leoliadau a oedd wedi darparu gofal plant o dan y Cynnig.
- Cyfweliadau â 22 o ddarparwyr y Cynnig.

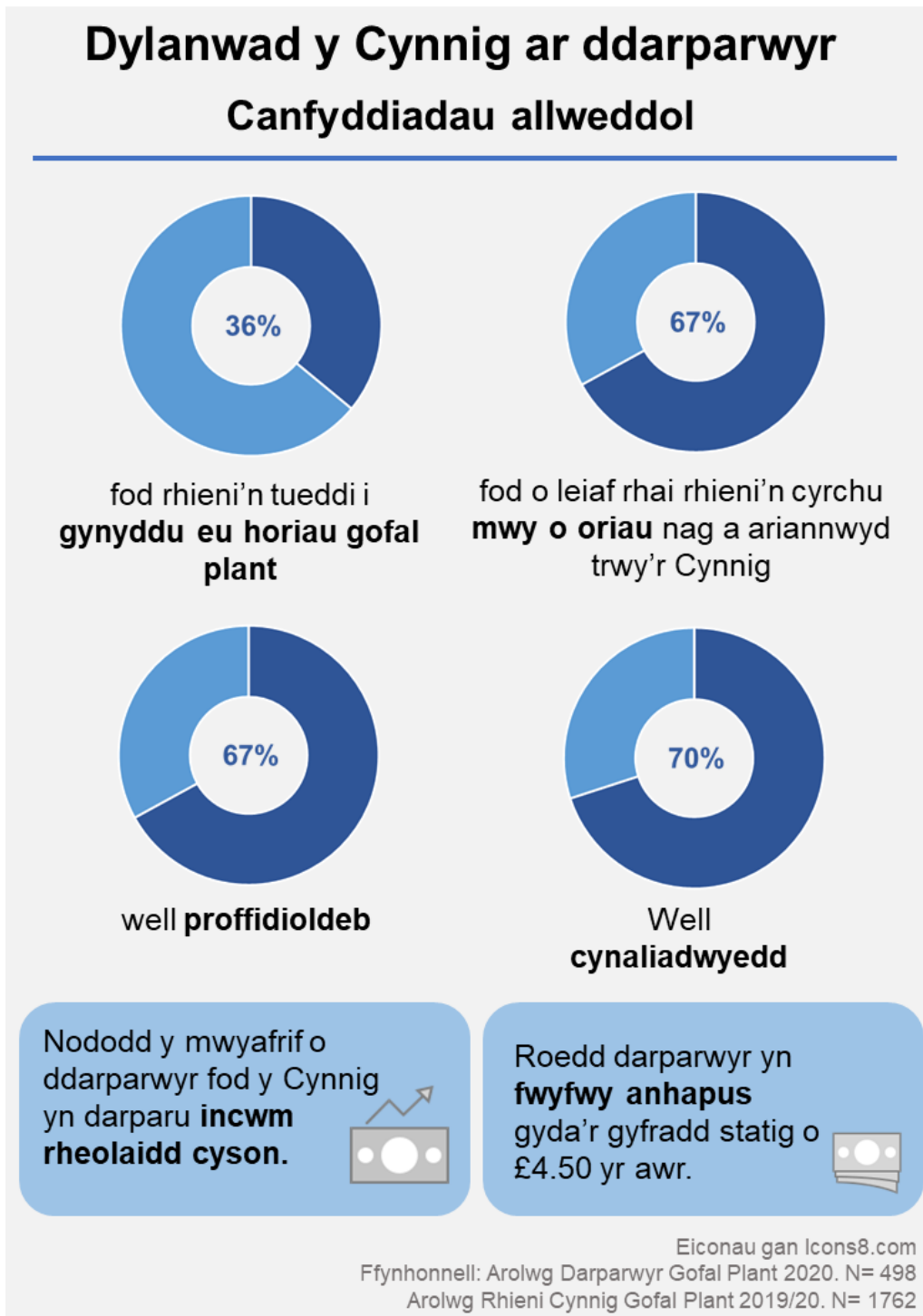
- Arolwg o rieni: Arolwg ar-lein wedi'i gwblhau gan 1,762 o rieni a oedd wedi manteisio ar y Cynnig.
- Cyfweiliadau â chynrychiolwyr awdurdodau lleol a sefydliadau rhanddeiliaid allweddol.
- Dadansoddiad o ddata monitro.

3. Gweithredu'r Cynnig Gofal Plant

- 3.1 Casglwyd barn a phrofiadau awdurdodau lleol, rhanddeiliaid, darparwyr gofal plant a rhieni ynglŷn â gweithrediad y Cynnig, a chanfu'r gwerthusiad fod y gwaith o ddarparu'r Cynnig yn mynd rhagddo'n ddidrafferth ar ddechrau blwyddyn weithredu 3.
- 3.2 Roedd mwyafrif y darparwyr yn fodlon ar y ffordd y mae'r Cynnig wedi cael ei weinyddu gan nodi bod problemau'n cael eu datrys yn gyflym gan yr awdurdod lleol pan fyddant yn codi. O ran awdurdodau lleol, dim ond problemau achlysurol a gafwyd yn ymwneud â'r broses ymgeisio, cymhwysra neu daliadau i ddarparwr yr oedd angen eu gwirio gyda Llywodraeth Cymru, ond serch hynny, roedd yr awdurdodau lleol yn croesawu'r berthynas waith agos a'r ymgynghori rheolaidd rhyngddynt a Llywodraeth Cymru.
- 3.3 Yn gyffredinol, nododd yr awdurdodau lleol fod nifer y rhieni a oedd yn cofrestru ar gyfer y Cynnig yn sefydlog ac yn adlewyrchu niferoedd tebyg i'r flwyddyn flaenorol neu niferoedd uwch na'r disgwyl. Tynnodd awdurdodau lleol sylw at nifer fach iawn o rwystrau posibl i rieni ddefnyddio'r Cynnig, yn benodol dealltwriaeth rhieni o'r rhanriad rhwng gofal plant ac addysg gynnar a dealltwriaeth rhieni o'r ddarpariaeth ar gyfer gwyliau'r ysgol.
- 3.4 Nododd awdurdodau lleol fod darparwyr gofal plant bellach yn gyfarwydd â'r systemau gweinyddu a monitro sydd ar waith. Fodd bynnag, cyfeiriodd rhanddeiliaid a rhai darparwyr gofal plant at rai problemau gyda'r ffaith bod taliadau'n cael eu gwneud ar ffurf ôl-daliadau, ac ar wahanol adegau gan wahanol awdurdodau lleol. Roedd rhanddeiliaid a darparwyr gofal plant hefyd yn gynyddol anfodlon ar y gyfradd o £4.50 yr awr fesul plentyn a delir i ddarparwyr drwy'r Cynnig.
- 3.5 Yn y cyfweiliadau ag awdurdodau lleol cyfeiriwyd hefyd at y cyfnod ar ôl mis Mawrth 2020. Os oedd plant eisoes yn gymwys ar gyfer y Cynnig ac wedi cofrestru ar ei gyfer cyn 18 Mawrth 2020, ymrwymodd Llywodraeth Cymru i barhau i dalu am yr oriau gofal plant a archebwyd o dan y Cynnig am gyfnod o dri mis, hyd yn oed os oedd y lleoliad ar gau neu os nad oedd y plentyn yn mynychu. Ystyriwyd bod y cyllid hwn wedi bod yn bwysig iawn o ran cynnal y lleoliadau gofal plant; er bod heriau i rai o ran yr hyn y caniatwyd iddynt ei hawlio. Adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn (Chwefror 2021), mae'r Cynnig yn gweithredu yn ôl yr arfer a dechreuodd llawer o blant newydd gael lleoedd gofal plant a ariennir ym mis Medi 2020. Roedd adroddiadau bod y galw wedi lleihau rhywfaint a bod rhai lleoliadau wedi cau'n barhaol, ond nid oedd hyn yn achos pryder eto i dimau gofal plant yr awdurdod lleol.

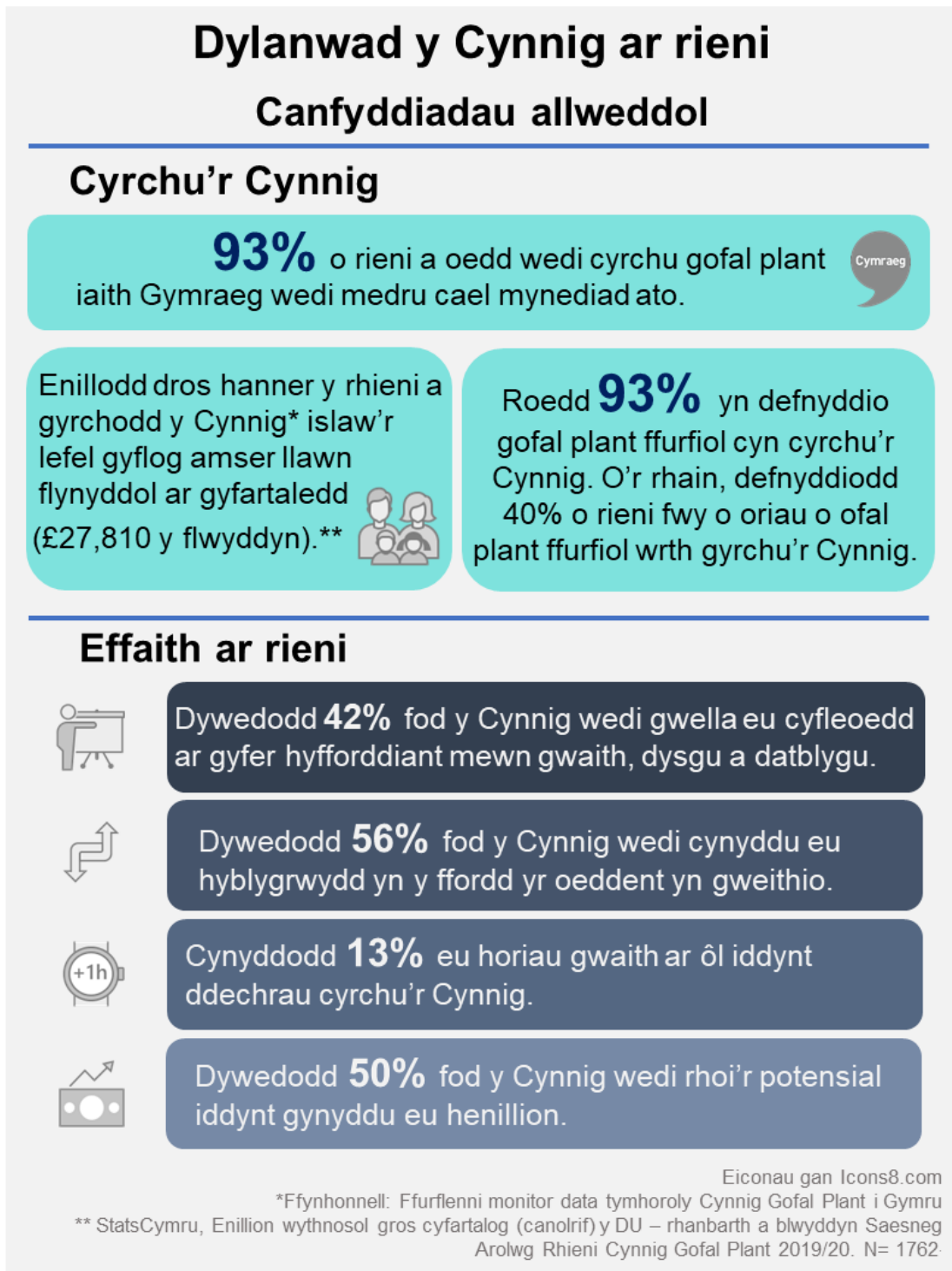
4. Gwneud gwahaniaeth i Ddarparwyr

- 4.1 Adolygodd y gwerthusiad sut yr oedd gofal plant a ariennir gan y Cynnig yn effeithio ar berfformiad busnes darparwyr nawr ac yn y dyfodol.
- 4.2 Manteisiodd llawer o rieni ar y Cynnig mewn lleoliad yr oeddent eisoes yn ei ddefnyddio, fodd bynnag nododd darparwyr fod ychydig yn llai na 30 y cant o'r plant a ariennir gan y Cynnig yn newydd i'w lleoliad. Gofynnwyd i ddarparwyr hefyd a oedd rhieni a gefnogwyd gan y Cynnig yn cael mwy o oriau gofal plant na'r uchafswm o 20 awr a ariennir drwy'r Cynnig yn ystod y tymor a 30 awr yn ystod gwyliau'r ysgol. Nododd bron i ddwy ran o dair o'r darparwyr (65 y cant) fod rhieni wedi newid eu horiau. O blith y rhain, dywedodd eu hanner fod pob un neu'r mwyafrif o rieni wedi cynyddu eu horiau, a nododd eu hanner fod rhai o'u rhieni wedi manteisio ar fwy o oriau na'r nifer a ariennir gan y Cynnig.

- 4.3 Mae'r Cynnig yn cynnwys cyfuniad o addysg gynnar mewn Darpariaeth Feithrin y Cyfnod Sylfaen (FPN). Yn yr un modd â gwerthusiadau blwyddyn 1 a blwyddyn 2, mynegodd rhanddeiliaid a rhai cynrychiolwyr awdurdodau lleol bryderon bod y sector yn cael trafferthion oherwydd y gyfradd isel a delir am ddarpariaeth FPN mewn rhai ardaloedd. Ers y cyfweiliadau hyn ag awdurdodau lleol, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi y bydd yn sicrhau bod arian ychwanegol ar gael i awdurdodau lleol i'w galluogi i gynyddu cyllid i gyfateb â'r gyfradd ariannu gyfredol o £4.50 yr awr ar gyfer gofal plant.
- 4.4 Nododd dros ddwy ran o dair (67 y cant) o'r darparwyr a gymerodd ran yn yr arolwg fod y Cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar eu proffidioldeb, gyda 70 y cant yn nodi bod y Cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar gynaliadwyedd eu busnes. Mae hyn yn cyd-fynd yn fras â blynyddoedd blaenorol. Nododd dros chwarter yr ymatebwyr (25 a 26 y cant) nad oedd y Cynnig wedi cael unrhyw effaith ar eu proffidioldeb a'u cynaliadwyedd yn y drefn honno a nododd lleiafrif bach, 5 y cant o leoliadau, fod y Cynnig wedi cael effaith negyddol ar eu proffidioldeb a'u cynaliadwyedd. Y prif resymau a roddwyd gan ddarparwyr oedd bod y gyfradd o £4.50 yn is na'u cyfradd fasnachol arferol. Mewn cyfweiliadau croesawodd y darparwyr yr incwm rheolaidd cyson a gawsant yn sgil y Cynnig.
- 4.5 Mae darparwyr gofal plant yn cael £4.50 yr awr fesul plentyn gan Lywodraeth Cymru i ddarparu gofal plant o dan y Cynnig. Gall darparwyr hefyd godi tâl ar rieni am fwyd, trafndiaeth a gweithgareddau eraill ond ni allant godi mwy ar rieni am ddarparu gofal plant, hyd yn oed os yw eu cyfradd arferol yn uwch. Gofynnwyd i ddarparwyr gofal plant fel rhan o'r arolwg a oeddent wedi newid eu ffioedd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Nododd dros draean y darparwyr (36 y cant) eu bod wedi newid eu ffioedd ac roedd y rhesymau am hynny yn cynnwys newidiadau i gyflogau staff, cynnydd yn yr isafswm cyflog cenedlaethol a'r cyflog byw cenedlaethol a chynnydd rheolaidd mewn ffioedd i adlewyrchu newidiadau yn y farchnad leol.
- 4.6 Esboniodd sawl darparwr yn y cyfweiliadau, oherwydd cynnydd yn y ffioedd dros y tair blynedd diwethaf, fod y ffi fesul awr o £4.50 bellach gryn dipyn yn is na'u ffi arferol yr awr. Dywedodd darparwyr y dylid adolygu ffi y Cynnig yn unol â'r cynnydd mewn ffioedd eraill fel y cyflog byw cenedlaethol. Nododd rhai lleoliadau llai, a oedd â dim ond un plentyn yn gymwys ar gyfer y Cynnig, fod hynny'n golygu llawer o waith papur iddynt er mwyn cael ffi debyg i'w cyfradd gyfredol. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn cynnal adolygiad o'r gyfradd ar gyfer y Cynnig. Disgwylir i adolygiad gael ei gyhoeddi'n ddiweddarach yn 2021.
- 4.7 Gan fod y Cynllun Cymorth Gofal Plant drwy gyfnod y Coronafeirws (C-CAS) wedi dod i ben ym mis Awst 2020, a bod y Cynnig wedi aildechrau ym mis Medi, roedd rhai heriau gweinyddol yn sgil y ffaith bod yn rhaid i ddarparwyr drafod â rhieni er mwyn cefnogi eu ceisiadau am y ddwy garfan o blant. Roedd pwysau gweinyddol hefyd ar awdurdodau lleol yn sgil ailgysylltu â rhieni'r plant hynny a oedd eisoes yn gymwys ac a oedd wedi bod yn manteisio ar y Cynnig cyn iddo gael ei atal dros dro mis Mawrth ac ymdrin â'r ceisiadau ar gyfer carfan newydd o blant.

5. Dylanwad y Cynnig ar rieni

- 5.1 Ymchwiliodd y gwerthusiad i bwy sy'n manteisio ar y Cynnig, a sut mae'r Cynnig wedi effeithio ar ddefnydd rhieni o ofal plant, gan edrych yn benodol ar y newid o ddefnyddio gofal plant anffurfiol i ofal plant ffurfiol. Mae hefyd yn ymchwilio i'r effaith a gafodd y Cynnig, rhwng mis Medi 2019 a mis Mawrth 2020, ar rieni a oedd yn manteisio ar y Cynnig yn ystod y cyfnod hwnnw, gan gynnwys effeithiau ar gyflogaeth ac incwm.
- 5.2 Cesglir data ar fandiau cyflog y rhieni sy'n cymryd rhan o'r ffurflenni monitro data tymhorol a ddarperir i Lywodraeth Cymru gan bob awdurdod lleol. Mae dadansoddiad o fandiau cyflog rhieni yn dangos mai band cyflog gros canolrifol blynyddol yr unigolion a fanteisiodd ar y Cynnig rhwng mis Medi 2019 a mis Mawrth 2020 oedd £20,800 - £25,999. Mae'r band cyflog gros canolrifol blynyddol hwn yn gyson â gwerthusiadau'r ddwy flynedd flaenorol, gan awgrymu bod proffiliau cyflog rhieni sy'n manteisio ar y Cynnig yn ystod y tair blynedd

gyntaf wedi aros yn gyson. Mae hyn hefyd wedi bod yn gyson is na lefel y cyflog amser llawn cyfartalog cenedlaethol a gofnodwyd ar draws pob un o'r blynyddoedd perthnasol, a gofnodwyd gan yr Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion.

- 5.3 O blith y rhieni a ymatebodd i arolwg y Cynnig, roedd dros eu hanner (55 y cant) yn defnyddio darpariaeth gofal dydd llawn ac roedd traean (30 y cant) yn defnyddio gofal dydd sesiynol. Roedd 15 y cant arall o'r ymatebwyr yn defnyddio gofal plant y tu allan i'r ysgol fel clybiau brecwast, clybiau ar ôl ysgol a darpariaeth gwyliau, ac roedd 13 y cant yn defnyddio gwarchodwr plant.
- 5.4 Nod y gwerthusiad oedd deall newidiadau yn y galw gan rieni am ddarpariaeth gofal plant ffurfiol ymhlith y rhai sy'n manteisio ar y Cynnig. Nododd mwyafrif helaeth y rhieni a gymerodd ran yn yr arolwg ar gyfer y gwerthusiad hwn o flwyddyn 3 (93 y cant) eu bod yn defnyddio gofal plant ffurfiol cyn iddynt ddechrau manteisio ar y Cynnig. O blith y rhieni hyn a oedd yn defnyddio gofal plant ffurfiol cyn manteisio ar y Cynnig, roedd 40 y cant wedi cynyddu nifer yr oriau yr oeddent yn eu defnyddio ar ôl iddynt ddechrau manteisio ar y Cynnig. Gostyngodd nifer cyfartalog yr oriau o ofal anffurfiol (gofal gan deulu estynedig neu ffrindiau) - o gyfartaledd o ychydig yn llai nag 11 awr yr wythnos cyn manteisio ar y Cynnig, i gyfartaledd o ychydig dros 7 awr yr wythnos tra roeddent yn manteisio ar y Cynnig. Esboniodd rhai rhieni a ymatebodd i'r arolwg y byddai eu trefniadau gweithio'n wahanol pe na bai'r Cynnig ar gael. Er enghraifft, byddai'n rhaid iddynt leihau nifer yr oriau yr oeddent yn eu gweithio; rhoi'r gorau i weithio'n gyfan gwbl; neu ni fyddent wedi gallu dechrau gweithio yn y lle cyntaf.
- 5.5 Drwy leihau costau gofal plant fel rhwystr i gyflogaeth, nod y Cynnig yw gwella rhagolygon cyflogadwyedd rhieni nawr ac yn y dyfodol ac felly ymchwiliodd y gwerthusiad i'r graddau y gwnaeth y Cynnig wahaniaeth i gyfleoedd cyflogaeth a hyfforddiant rhieni. Gofynnwyd i rieni a gymerodd ran yn yr arolwg a oeddent hwy a/neu eu partner (os yn berthnasol) yn gweithio'r un nifer o oriau tra roeddent yn manteisio ar y Cynnig o'i gymharu â chyn manteisio ar y Cynnig: dywedodd mwyafrif yr ymatebwyr eu bod nhw (81 y cant) neu eu partner (93 y cant) yn gweithio yr un nifer o oriau ag yr oeddent o'r blaen. Dywedodd lleiafrif o rieni eu bod nhw (13 y cant) neu eu partner (5 y cant) wedi cynyddu eu horiau ar ôl iddynt ddechrau manteisio ar y Cynnig. Nododd nifer bach o rieni nad oeddent yn gweithio cyn manteisio ar y Cynnig (2 y cant - 38 o ymatebwyr). Fodd bynnag, nid yw'n bosibl dod i gasgliad, ar sail hyn, ynghylch ai dyma'r unig rieni a oedd wedi dechrau gweithio'n ddiweddar, ac felly efallai y bydd angen rhagor o ymchwil i adolygu i ba raddau y mae'r Cynnig yn ysgogi neu'n galluogi rhieni di-waith i gael gwaith cyflogedig.
- 5.6 Gofynnwyd i'r rhai a ymatebodd i'r arolwg a oeddent yn teimlo bod manteisio ar y Cynnig yn rhoi mwy o hyblygrwydd iddynt o ran y ffordd yr oeddent yn gweithio. Roedd dros hanner y rhai a ymatebodd i'r arolwg (56 y cant) o'r farn bod y Cynnig wedi cynyddu eu hyblygrwydd o ran y ffordd yr oeddent yn gweithio. Esboniodd rhai rhieni eu bod yn gallu cynyddu'r oriau yr oeddent yn eu gweithio, a oedd yn cynnwys symud o weithio'n rhan-amser i weithio'n llawn-amser; esboniodd eraill eu bod yn gallu gweithio oriau ychwanegol yn ôl yr angen. Oherwydd eu bod ar gael i weithio mwy o oriau, nododd rhai rhieni fod hyn wedi helpu i ddatblygu eu gyrfa ymhellach; drwy gael dyrchafiad gyda'u cyflogwr presennol; drwy gael swydd uwch gyda chyflogwr newydd; neu drwy eu galluogi i ystyried derbyn swydd ymhellach i ffwrdd o'r lle roeddent yn byw. Esboniodd y rhieni hefyd fod y Cynnig yn caniatáu iddynt fod yn fwy hyblyg o ran eu patrymau gwaith, er enghraifft cywasgu'r oriau roeddent yn eu gweithio er mwyn gweithio llai o ddyddiau. Neu, i'r gwrthwyneb, lledaenu'r oriau yr oeddent yn eu gweithio dros ragor o ddyddiau.
- 5.7 Gofynnwyd i rieni, fel rhan o'r arolwg ar-lein, a oedd manteisio ar y Cynnig wedi rhoi'r potensial iddynt gynyddu eu henillion. Dywedodd hanner (50 y cant) y rhieni a ymatebodd i'r

cwestiwn hwn fod y Cynnig wedi rhoi'r potensial iddynt gynyddu eu henillion. Esboniodd y rhieni fod manteisio ar y Cynnig yn arwain at ostyngiad yn eu costau gofal plant ac i rai roedd yn golygu eu bod yn gallu gweithio mwy o oriau oherwydd bod y Cynnig yn gwneud eu trefniadau gofal plant yn haws.

- 5.8 Lle mae iaith y lleoliad wedi'i nodi yn y data monitro, ar gyfartaledd, roedd 30 y cant o'r plant a gefnogwyd gan y Cynnig yn cael darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg, rhwng mis Medi 2019 a mis Mawrth 2020, gyda 10 y cant arall yn cael gofal plant dwyieithog. Gofynnodd yr arolwg i rieni a oeddent eisiau darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog ar gyfer yr oriau a ariennir, ac a oedd yn bosibl iddynt gael y ddarpariaeth honno. Nododd ychydig dros chwarter y rhieni eu bod eisiau darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg a/neu ddwyieithog (28 y cant) ac o'r rhieni hyn, roedd y mwyafrif llethol wedi llwyddo i gael y ddarpariaeth hon (roedd 93 y cant o'r rhai a oedd eisiau darpariaeth cyfrwng Cymraeg a 92 y cant o'r rhai a oedd eisiau darpariaeth ddwyieithog yn gallu cael gafael ar y ddarpariaeth honno). Y rhesymau a roddwyd gan y rhai nad oeddent yn gallu cael darpariaeth cyfrwng Cymraeg oedd prinder cyffredinol lleoliadau gofal plant cyfrwng Cymraeg yn eu hardal leol; diffyg darpariaeth gofal plant cofleidiol cyfrwng Cymraeg yn lleol i'r ddarpariaeth FPN cyfrwng Cymraeg yr oedd eu plentyn hefyd yn ei mynychu; neu nid oedd yr oriau a gynigiwyd gan y lleoliadau gofal plant Cymraeg lleol yn addas ar gyfer anghenion y rhieni.

6. Casgliadau ac Argymhellion

- 6.1 Mae'r pandemig COVID-19 wedi cael cryn effaith ar ddarparu'r Cynnig a'r nifer a fanteisiodd arno yn ystod 2020. Roedd addasiadau i'r ffordd y darparwyd y Cynnig yn ystod 2020 yn cyfyngu ar yr hyn y gellid ei adolygu yn y gwerthusiad eleni. Fodd bynnag, mae'r canfyddiadau'n cynnig cipolwg ar yr hyn a ddarparwyd yn ystod y cyfnod heriol hwn ac yn tynnu sylw at rai gwersi o hyn i lywio'r broses o ddarparu'r Cynnig yng Nghymru yn y dyfodol.
- 6.2 Mae'n ymddangos bod ymwybyddiaeth gyffredinol o'r Cynnig ymhlith rhieni cymwys wedi cynyddu'n raddol dros amser, ac mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn y cyfraddau a fanteisiodd arno ar gyfer y cyfnod o fis Medi 2019 i fis Mawrth 2020 fel yr adroddwyd gan awdurdodau lleol. Fodd bynnag, erys rhai o'r heriau cyfathrebu a gofnodwyd yn adroddiadau gwerthuso blaenorol y Cynnig Gofal Plant. Y brif her yw cyfathrebu gwybodaeth sy'n ymwneud â gwahanol rannau'r Cynnig, sef yr oriau gofal plant a ariennir ac oriau darpariaeth FPN. Gwnaed mwy o ymdrechion ar ddechrau Blwyddyn 3 y Cynnig i ddarparu rhagor o wybodaeth i rieni am y gofal plant a ariennir sydd ar gael yn ystod gwyliau ysgol yn ystod Blwyddyn 3, fodd bynnag, nododd rhai awdurdodau lleol fod rhai rhieni a darparwyr yn debygol o barhau i fod yn ansicr ynghylch eu hawliau o ran y Cynnig yn ystod gwyliau ysgol.

Argymhelliad 1 - Dylai awdurdodau lleol barhau i ddarparu'r wybodaeth ychwanegol a gynigiwyd eisoes i rieni a darparwyr sy'n ymwneud â chyfnodau gwyliau'r ysgol.

Argymhelliad 2 - Efallai y bydd angen i Lywodraeth Cymru adolygu ymhellach sut y mae'n codi ymwybyddiaeth rhieni o'r Cynnig er mwyn rhoi mwy o bwyslais ar y ffordd y mae dwy elfen y Cynnig yn cyd-fynd â'i gilydd.

- 6.3 Roedd y ffordd y darparwyd y Cynnig a'r nifer a fanteisiodd arno rhwng mis Medi 2019 a mis Mawrth 2020, ym marn cynrychiolwyr awdurdodau lleol a darparwyr gofal plant, yn unol â'r disgwyl. Nid adroddwyd unrhyw broblemau mawr nac annisgwyl ar gyfer y cyfnod hwn. Fodd bynnag, erys rhai o'r heriau o ran darparu'r Cynnig a nodwyd mewn adroddiadau

gwerthuso blaenorol, megis asesu cymhwysra rhieni hunangyflogedig, yn enwedig y rhai sy'n cyflwyno cyfrifon cymhleth a/neu bortffolio cyflogaeth ac incwm fel tystiolaeth cymhwysra.

Argymhelliad 3 - Dylai Llywodraeth Cymru ystyried cynnal rhagor o weithdai a/neu sesiynau tiwtorial ar-lein i gynorthwyo awdurdodau lleol i ddeall a phrosesu ceisiadau cymhleth ar gyfer y Cynnig gan rieni hunangyflogedig.

- 6.4 Mae'r dystiolaeth a gasglwyd ar gyfer y gwerthusiad yn dangos bod y Cynnig hyd at fis Mawrth 2020 wedi parhau i wneud gwahaniaeth cadarnhaol i gyfleoedd gwaith a hyfforddiant y rhieni sy'n cymryd rhan ynddo. Mae'r Cynnig hefyd yn parhau i gefnogi incwm cartrefi mewn modd cadarnhaol.
- 6.5 Manteisiodd nifer fach o rieni a oedd gynt yn ddi-waith ar y Cynnig. Fodd bynnag, mae'n ansicr i ba raddau yr oedd y ffaith bod y Cynnig ar gael wedi galluogi neu annog y rhieni hyn i gael gwaith.

Argymhelliad 4 - Dylai Llywodraeth Cymru ystyried cynnal rhagor o ymchwil i adolygu i ba raddau y mae'r Cynnig yn ysgogi neu'n galluogi rhieni di-waith i gael gwaith cyflogedig.

- 6.6 Mae'r Cynnig hefyd yn darparu ffynhonnell werthfawr o incwm rheolaidd i'r darparwyr gofal plant sy'n cymryd rhan ynddo. Fodd bynnag, mae'r cyllid a delir i ddarparwyr yn parhau i fod ar yr un gyfradd ag yr oedd pan gyflwynwyd y Cynnig gyntaf yn 2017 ac mae galwadau i adolygu'r gyfradd at i fyny wedi cynyddu ymhellach ymhlith darparwyr a rhanddeiliaid ehangach yr ymgynghorwyd â nhw yn ystod y gwerthusiad eleni.

Argymhelliad 5 - Dylai Llywodraeth Cymru flaenoriaethu adolygu'r cyllid fesul awr a delir i ddarparwyr gyda'r bwriad o'i gynyddu o'r gyfradd o £4.50/awr a gafodd ei phennu yn 2017. Dylai Llywodraeth Cymru hefyd drefnu adolygiadau rheolaidd a chyfleu manylion yr adolygiadau a drefnwyd i'r sector gofal plant.

- 6.7 Mae rhan olaf yr adroddiad gwerthuso yn cymharu'r ffordd y cyflawnwyd C-CAS a'r ffordd y darparwyd y Cynnig yn ystod 2019 / 2020 ac yn ystyried a oes unrhyw wersi y gellid eu dysgu o hyn i lywio'r broses o ddarparu'r Cynnig yn y dyfodol. Ar ôl cyflawni C-CAS, roedd cynrychiolwyr a darparwyr awdurdodau lleol yn croesawu symlrwydd cyfradd ariannu unffurf y Cynnig gan nodi bod manteision i dalu un gyfradd gyllido i'r holl ddarparwyr sy'n cymryd rhan, ar gyfer darpariaeth FPN a darpariaeth gofal plant a ariennir ill dau, ar adeg pan mae'r cynnig yn bwriadu newid i system weinyddol genedlaethol.
- 6.8 Mewn adroddiadau gwerthuso blaenorol ar y Cynnig Gofal Plant, nodwyd bod y gwahaniaethau yn y ddarpariaeth FPN sydd ar gael, a'r amrywiad canlyniadol yn nifer yr oriau gofal plant a ariennir, ar draws awdurdodau lleol, yn ddryslyd i rieni ac yn her weinyddol i ddarparwyr ac awdurdodau lleol. Daeth gwerthusiad blwyddyn 2 i'r casgliad, os am sicrhau bod y weledigaeth o ddull Gofal ac Addysg Plentyndod Cynnar integredig ¹ yn cael ei gwireddu, yna dylai Llywodraeth Cymru gymryd camau i symleiddio'r ffordd y darperir y Cynnig drwy safoni nifer yr oriau ar gyfer un elfen o'r Cynnig neu ar gyfer y ddwy elfen. Erys yr argymhelliad hwn.

Argymhelliad 6 - Ochr yn ochr â'r gwaith parhaus o ddatblygu system weinyddu genedlaethol, dylai Llywodraeth Cymru ystyried adolygu ymhellach yr opsiynau ar gyfer safoni nifer yr oriau ar gyfer un elfen o'r Cynnig neu ar gyfer y ddwy elfen.

¹ Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ddatganiad ysgrifenedig ar [Lansio dull gweithredu Addysg a Gofal Plentyndod Cynnar](#) ar 24 Hydref 2019.

Adroddiad Ymchwil Llawn: Glyn, E., Harries, S., Lane, J., Lewis, S. (2021). Gwerthusiad o'r Cynnig Gofal Plant: Blwyddyn 3. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, adroddiad GSR rhif 28/2021.

Ar gael yn: <https://llyw.cymru/gwerthusor-cynnig-gofal-plant-i-gymru-blwyddyn-3>

Safbwyntiau'r ymchwilwyr ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Aimee Marks

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi

Llywodraeth Cymru, Parc Cathays

Caerdydd, CF10 3NQ

E-bost: TrafodGofalPlant@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.